KIRUNA KOMMUN

Dokumenttyp	Åtgärdsprogram
Dokumentansvarig	Miljö- och byggnadsförvaltningen
Upprättad	2025-06-10
Antagen	Kommunfullmäktige 2025-09-29 § 140
Senast reviderad	
Dokumentet gäller för	Kiruna Kommunkoncern

Miljömålsprogram för Kiruna Kommunkoncern 2025 - 2027

Innehållsförteckning

1 Inledning **3**
1.1 Bakgrund och syfte 3
1.2 Vem riktar sig miljömålsprogrammet till? 3
1.3 Kommunens roll i miljömålsarbetet 3
1.4 Process för framtagande 3

2 Från Agenda 2030 till lokala miljömål **4**
2.1 Agenda 2030 4
2.2 Nationella och regionala mål av betydelse för det lokala hållbarhetsarbetet 5
2.3 Utmaningar och prioriterade områden för det lokala hållbarhetsarbetet 5

3 Fokusområden, vision, mål och indikatorer **6**
3.1 Minskad klimatpåverkan 6
3.1.1 Vision 6
3.1.2 Bakgrund till fokusområde 6
3.1.3 Mål, indikatorer och ansvar Minskad klimatpåverkan 7
3.2 Bevarad biologisk mångfald med en storslagen fjällmiljö 7
3.2.1 Vision 7
3.2.2 Bakgrund till fokusområde 8
3.2.3 Mål, indikatorer och ansvar Bevarad biologisk mångfald med en storslagen fjällmiljö 9
3.3 Friskt vatten 10
3.3.1 Vision 10
3.3.2 Bakgrund till fokusområde 10
3.3.3 Mål, indikatorer och ansvar Friskt vatten 11
3.4 Giftfri miljö 11
3.4.1 Vision 11
3.4.2 Bakgrund till fokusområde 11
3.4.3 Mål, indikatorer och ansvar Giftfri miljö 12
3.5 God bebyggd miljö 12
3.5.1 Vision 12
3.5.2 Bakgrund till fokusområde 13
3.5.3 Mål, indikatorer och ansvar God bebyggd miljö 14

4 Uppföljning, kommunikation, utvärdering och revidering **14**
4.1 Fortsatt arbete 14

1 Inledning

1.1 Bakgrund och syfte

Kiruna kommunkoncerns gemensamma mål *"Ett Kiruna för trygghet och framtidstro"* ligger till grund för miljömålsprogrammet. Miljömålsprogrammet ska samordna och styra kommunkoncernens miljöarbete. Under år 2023 genomfördes en uppföljning av den lokala miljömålspolicyn som gällt för Kiruna kommunkoncern år 2018–2022. Uppföljningen visade att man, i generellt sett, låg utsträckning implementerat och arbetat mot målen inom hela kommunkoncernen. Några av målen hade en högre efterlevnad, vilket sannolikt beror på att dessa mål hade en tydlig utformning och därför var lättare att implementera i verksamheten. En del mål hade man arbetat med i mindre utsträckning, vilket kan bero på att de inte var tillräckligt tydliga, alternativt att de inte gått att implementera inom aktuellt verksamhetsområde. En revision av kommunens klimat- och hållbarhetsarbete, som gjordes av PWC år 2021, visade också på att det fanns brister i målens tydlighet och ansvarsfördelning.

Inför framtagandet av en ny lokal miljömålspolicy har därför ett annat tillvägagångssätt tillämpats, med en bredare inriktning, konkreta avgränsningar, tydlig ansvarsfördelning och med mätbarhet i fokus. Som stöd i arbetet har RUS (Regional utveckling & samverkan i miljömålssystemet) "Vägledning för lokalt arbete med miljömål och Agenda 2030" använts.

Det lokala miljömålsprogrammet är indelat i fem fokusområden till vilka ett antal nationella miljömål är kopplade. Till varje område kan även den miljömässiga delen av Agenda 2030 knytas. Varje målområde har en vision av det Kiruna kommunkoncern vill uppnå under målperioden 2025 – 2027, en bakgrund till denna vision samt konkreta mål med ansvarsfördelning för att arbetet utförs.

1.2 Vem riktar sig miljömålsprogrammet till?

Miljömålsprogrammet riktar sig till Kiruna kommunkoncern och de kommunala bolagen. Programmet ska fungera som ett styrande dokument och som ett stöd för kommunens nämnder och bolag i att driva det interna hållbarhetsarbetet.

1.3 Kommunens roll i miljömålsarbetet

En kommun har olika roller i miljömålsarbetet (se tabell 1). Som kommunkoncern kan vi vara med och påverka genom myndighetsutövning, möjliggörare, verksamhetsutövare, kunskapsspridare och genom att vi själva verkar för att vara ett gott föredöme för andra.

Tabell 1. Kommunens roller i miljömålsarbetet

Myndighetsutövning	Tillsyn enligt bl.a. miljöbalken, plan- och bygglagen samt beslut om lokala regelverk och avgifter.
Möjliggöra	Planering och samhällsbyggnad, markanvändning, trafikplanering, naturvård, avfall, energi med mera. Sammanföra aktörer och främja näringslivsutveckling.
Verksamhetsutövning	Som ägare och förvaltare av fastigheter samt mark, huvudman för skola, vård och omsorg samt vid inköp och upphandling av varor och tjänster.
Kunskapsspridning	Utbildning av barn och vuxna genom t.ex. skola, bibliotek, utbildning av anställda, konsumentvägledning samt energi- och klimatrådgivning.
Vara föredöme	Marknadsföring av kommunens miljöinsatser för att inspirera andra aktörer och invånare.

1.4 Process för framtagande

Processen för framtagande av den nya miljömålspolicyn består av fem steg som illustreras i figur 1. I processen har det ingått arbetsmöten med representanter från stora delar av kommunkoncernen, där samtal har förts kring de frågor som varit extra viktiga för oss som kommunkoncern.

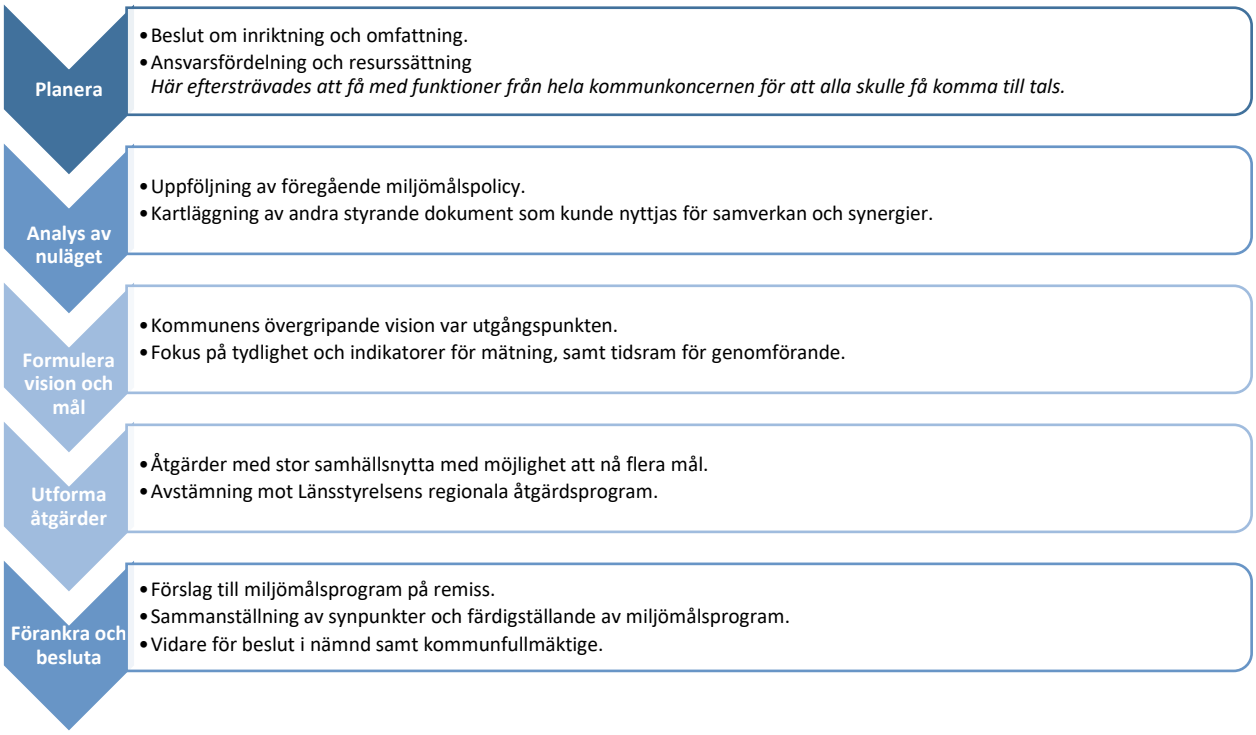

Figur 1. Processen för framtagandet av miljömålsprogrammet.

2 Från Agenda 2030 till lokala miljömål

2.1 Agenda 2030

Agenda 2030, de globala målen (figur 2), antogs 2015 av FN och innebär att alla medlemsländer i FN har förbundit sig att arbeta för att uppnå en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar värld fram till år 2030. Målen är globala, men det som sker på lokal nivå bidrar också till att de globala målen ska uppnås. De globala målen innefattar alla tre dimensioner av hållbarhet: Miljömässig-, social- och ekonomisk hållbarhet.

Figur 2. De 17 globala hållbarhetsmålen för ekonomisk- social- och miljömässig hållbarhet. (Globala målen)

De globala, nationella och de regionala samt de svenska miljömålen har varit utgångspunkten när miljömålsprogrammet för Kiruna kommunkoncern har tagits fram.
Målen i Kiruna kommunkoncernens miljömålsprogram ska bidra till *"En utveckling som tillgodoser våra behov idag utan att äventyra kommande generationers möjlighet att tillgodose sina behov"*. Ett begrepp som kommer från "Vår gemensamma framtid", även kallad Bruntladsrapporten från år 1987. Arbetet med

en hållbar utveckling ska vara en naturlig del av Kiruna kommunkoncerns uppdrag och ska implementeras i hela verksamheten i den dagliga verksamheten.

2.2 Nationella och regionala mål av betydelse för det lokala hållbarhetsarbetet

Sveriges miljömål (figur 3) omfattar 16 delmål som även omfattar etappmål. Med dessa mål ska den miljömässiga delen av de globala målen kunna uppnås. För Kiruna kommun har mer eller mindre samtliga miljömål bedömts vara relevanta i någon utsträckning. För en detaljerad beskrivning hänvisas till Sveriges Miljömål.

Figur 3. Illustration av Sveriges 16 miljömål, även kallade miljökvalitetsmål. (Sveriges Miljömål)

I det lokala miljömålsprogrammet har även hänsyn tagits till det regionala miljömålsprogrammet för Norrbotten, som gäller mellan år 2022–2025. Där är Klimat och Biologisk mångfald de två fokusområden som lyfts fram.

De regionala miljömålen som kopplas till dessa fokusområden är:
- En grön infrastruktur
- Norrbottens klimat- och energistrategi
- Nära mat – Norrbottens livsmedelsstrategi
- Vatten
- Skog

För en detaljerad målbeskrivning hänvisas till Norrbottens miljömålsprogram 2022 – 2025.

2.3 Utmaningar och prioriterade områden för det lokala hållbarhetsarbetet

De utmaningar som uppmärksammats under framtagandet av miljömålen ligger främst i den interna samverkan och kommunikationen av beslutade mål. Eftersom det i dagsläget inte finns någon utsedd funktion inom kommunkoncernen som är avsedd att arbeta löpande med miljö- och hållbarhetsarbetet, mynnar det ut i ett delat ansvar och därför blir den interna kommunikationen extra viktig. Speciellt för att hitta möjligheter till samverkan och synergier för att vi tillsammans ska kunna nå så många mål som möjligt samt öka effektiviteten för att inte arbeta parallellt med olika planer och program. Vad som framkommit under processen är att vi inom organisationen saknar en central funktion för det kommunala hållbarhetsarbetet dit man kan vända sig internt för att få stöd i hållbarhetsfrågor, men som också finns där

för att driva hela organisationens arbete framåt, hålla organisationen uppdaterad kring nya lagar och regler och ta vara på möjligheterna till finansiering för hållbara projekt.

De fem prioriterade områdena har valts utifrån vad som är viktigast för Kiruna Kommun. Till exempel utifrån geografiskt läge, platsspecifika förutsättningar och miljömässiga frågor som är viktiga från lokala aspekter. Det finns utmaningar kopplade till målområdena och dessa kan vara saker som vi som kommunkoncern inte kan påverka direkt eller fullt ut, exempelvis vilka verksamheter som bedrivs inom kommunen, politiska beslut på internationell och nationell nivå etc.

3 Fokusområden, vision, mål och indikatorer

3.1 Minskad klimatpåverkan

3.1.1 Vision

Kiruna kommunkoncern ska minska sin klimatpåverkan och verka för att minska utsläppen från den egna verksamheten. Kommunkoncernen ska inspirera och möjliggöra för en mer hållbar livsstil samt vara ett föredöme för alla som bor och verkar inom kommunen.

Minskad klimatpåverkan bidrar till följande globala mål:

Minskad klimatpåverkan bidrar till följande svenska miljökvalitetsmål:

- Begränsad klimatpåverkan
- God bebyggd miljö

3.1.2 Bakgrund till fokusområde

Klimatpåverkan och åtgärder
Koldioxid och andra växthusgaser från mänskliga aktiviteter, som förbränning av fossila bränslen (olja, kol, fossilgas), bidrar till global uppvärmning. Dessa utsläpp är den största orsaken till klimatförändringar, vilket leder till ökade temperaturer och negativa konsekvenser för ekosystem, biologisk mångfald, samhällen och försörjning. Temperaturökningen är snabbare vid nordliga breddgrader, vilket påverkar känsliga miljöer såsom fjäll, sjöar och vattendrag.

Sveriges klimatmål
Riksdagen har beslutat att Sverige ska ha noll nettoutsläpp av växthusgaser senast 2045. Detta är en stor utmaning, men kan ge positiva effekter, som renare luft och tryggare energiförsörjning. Alla måste bidra till att minska utsläppen för att begränsa den globala temperaturökningen.

Lokala åtgärder i Kiruna
Kommunkoncernen i Kiruna har en nyckelroll i det lokala klimatarbetet genom fysisk planering, avfallshantering, VA-ansvar samt gatu- och trafikplanering. Viktiga åtgärder som kan minska utsläpp inkluderar:

- Planera gatuutrymmen för gång-, cykel- och kollektivtrafik.

- Undvika bebyggelseutveckling som ökar bil- och lastbilstrafik.
- Minska klimatpåverkan genom miljökrav vid offentlig upphandling.
- Främja återbruk och delat nyttjande av resurser.
- Minska matsvinn i kommunala verksamheter.

Genom dessa insatser kan Kiruna kommunkoncern bidra till att begränsa den globala temperaturökningen och minska sin klimatpåverkan.

3.1.3 Mål, indikatorer och ansvar Minskad klimatpåverkan

Fokusområde: Minskad klimatpåverkan			
Mål	Ansvarig	Tidsperiod	Indikator
Revidera Kiruna kommunkoncerns Energiplan och synkronisera denna med miljömålsprogrammet	Kommunledningsförvaltningen	2026 - 2027	Beslutad plan
Energiförbrukningen i de fastigheter som Kirunabostäder AB äger ska minska med 30% fram till år 2030 i förhållande till startåret för mätningen 2018	Kirunabostäder AB	2025–2030	Andel (%) minskning av förbrukning
Kirunabostäder AB ska fram till år 2027 kartlägga energiförbrukningen i de kommunala fastigheter som man förvaltar	Kirunabostäder AB	2025–2027	Kartläggning färdigställd
Öka laddningsplatser för el-fordon vid kommunalt ägda bostäder och fastigheter	Kirunabostäder AB och Kommunledningsförvaltningen	2025–2027	Antal laddningsplatser
Upprätta en koncerngemensam miljöpolicy för upphandling av varor och tjänster inkl. fordon	Kommunledningsförvaltningen	2025–2027	Beslutad miljöpolicy för upphandling
Mängden matsvinn i kommunala verksamheter ska fortsätta minska	Kultur- och utbildningsförvaltningen	2025–2027	Mängd uppmätt matsvinn
Öka utsorteringen av avfall	Tekniska Verken i Kiruna AB	2025–2027	Mängden avfall
Genomföra årliga informationsinsatser kring matsvinn kopplat till klimatnytta i kommunens alla grundskolor	Kultur- och utbildningsförvaltningen		Antal utbildnings- och/eller informationsinsatser
Klimatpåverkan från fordon inom de kommunala verksamheterna ska minska i enlighet med fastställd fordonspolicy	Hela kommunkoncernen och samtliga kommunala bolag	2025–2027	Andel (%) fordon med utsläpp om max 50 g CO/2/km
Öka energitillsynen	Miljö- och byggnadsförvaltningen	2025–2027	Minst 50% av verksamhetsutövare med A-, B- och C-verksamhet ska ha fått energitillsyn
Genomföra riktad avfallstillsyn med fokus på sortering och avfallstrappan hos avfallsproducenter	Miljö- och byggnadsförvaltningen	2025–2027	Andel (%) av aktuella verksamheter som fått tillsyn

3.2 Bevarad biologisk mångfald med en storslagen fjällmiljö

3.2.1 Vision

Kiruna kommunkoncern ska verka för att långsiktigt bevara den biologiska mångfalden, det unika vidsträckta fjällandskapet och naturmiljön i byarna i kommunen, på ett sätt som samtidigt möjliggör till naturupplevelser och ett hållbart nyttjande av naturresurser.

Bevarad biologisk mångfald med en storslagen fjällmiljö bidrar till följande globala mål:

Bevarad biologisk mångfald med en storslagen fjällmiljö bidrar till följande svenska miljökvalitetsmål:

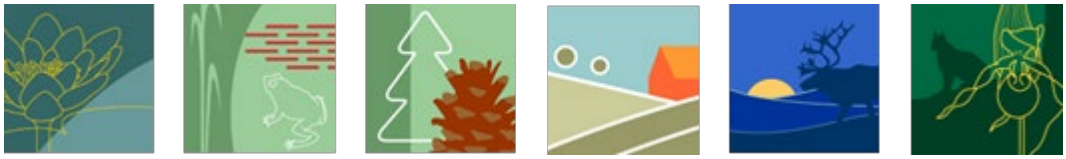

- Levande sjöar och vattendrag
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Storslagen fjällmiljö
- Ett rikt växt- och djurliv

3.2.2 Bakgrund till fokusområde

Bevarande av biologisk mångfald
De svenska miljökvalitetsmålen är starkt kopplade till att bevara biologisk mångfald. Fjäll, sjöar, skogar och våtmarker är viktiga livsmiljöer för växter och djur. I en växande stad som Kiruna är dessa marker attraktiva för exploatering, men det är viktigt att nyttjandet sker hållbart. För att säkerställa hållbar utveckling och bevara ekosystemtjänster krävs långsiktig förvaltning och uppföljning av tillståndet i naturen.

Hänsyn till rennäring och ekosystemtjänster
Samhällsomvandlingen måste ta hänsyn till hållbarhetsaspekter, inklusive rennäringens unika värden. Stadsplanering bör beakta ekosystemtjänster och prioritera områden med höga rekreations- och naturvärden, som är viktiga för folkhälsa och pedagogik. Skolor bör stimulera barns nyfikenhet för naturen genom tillgång till skolskogar.

Bekämpning av invasiva arter
För att bevara biologisk mångfald måste invasiva arter bekämpas. I Kiruna finns exempelvis jätteloka och blomsterlupin. Kommunen kan arbeta med att bekämpa dessa arter på kommunal mark och informera allmänheten om det egna ansvaret som fastighetsägare. Genom policys och strategier kan kommunen beakta skogens ekosystemtjänster i beslutsprocesser och ta fram handlingsplaner för grön infrastruktur.

Bevarande av odlingslandskap och fjällmiljö
Kiruna har få odlingslandskap, vilket gör det extra viktigt att bevara de som finns. Dessa miljöer har kulturhistoriska värden och bidrar till den biologiska mångfalden. Begränsad exploatering av jordbruksmark och landsbygdsutveckling är viktiga åtgärder. Fjällmiljön hotas av klimatförändringar och exploatering. För att bevara fjällandskapet krävs fortsatt renskötsel och kommunen kan bidra genom miljöanpassade översiktsplaner och främjande av friluftsliv och naturturism.

Reglering av snöskoterkörning
Kommunen kan inrätta kommunala regleringsområden för snöskoter för att kanalisera terrängkörning till områden som är mindre störningskänsliga.

3.2.3 Mål, indikatorer och ansvar Bevarad biologisk mångfald med en storslagen fjällmiljö

Fokusområde: Bevarad biologisk mångfald med en storslagen fjällmiljö			
Mål	Ansvarig	Tidsperiod	Indikator
Biologisk mångfald och naturvärden ska tas hänsyn till i översikts- och detaljplanering	Kommunledningsförvaltningen	2025–2030	Beslutade planer som stärker/utvecklar biologisk mångfald och ökar naturvärden
Andel grönytor i tätbebyggelse ska öka (t.e.x. skol- och bostadsmiljöer samt allmänna platser)	Kommunledningsförvaltningen	2025–2030	Yta (m2) i tätbebyggt område
Värna den biologiska mångfalden i staden genom aktiva åtgärder (ex. lämna oklippt vid blomning på sommaren, förvalta de gröna ytor vi har)	Tekniska Verken i Kiruna AB samt Kirunabostäder AB	2025–2027	Dokumenterade insatser
Genomföra en årlig informationsinsats för bekämpning av invasiva arter	Tekniska Verken i Kiruna AB, Miljö- och byggnadsförvaltningen samt Kommunledningsförvaltningen	2025–2030	Antal informationsinsatser
Skapa ett samverkande forum för "En storslagen fjällmiljö för alla"	Kommunledningsförvaltningen	2025–2027	Antal samverkansmöten
Integrera "Natur- och miljöboken" i undervisningen i mellanstadiet på skolor i kommunal regi	Kultur- och utbildningsförvaltningen	2025–2027	Andel (%) årskurser där materialet används

3.3 Friskt vatten

3.3.1 Vision

Kiruna kommunkoncern ska verka för att bibehålla och ha en fortsatt god grundvattenkvalitet och ytvatten med god vattenstatus för att alla som bor och verkar i kommunen ska kunna ha tillgång till friskt vatten.

Friskt vatten bidrar till följande globala mål:

Friskt vatten bidrar till följande svenska miljökvalitetsmål:

- Bara naturlig försurning
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård

3.3.2 Bakgrund till fokusområde

Vattenkvalitet i Kiruna Kommun
Kiruna kommun har gott om vatten av god kvalitet, vilket är viktigt att bevara. Kommunala vattenverk tar vatten från både grundvatten- och ytvattentäkter, och Tekniska Verken i Kiruna AB säkerställer dricksvattentillgången medan kommunen utövar tillsyn. Det finns även privata dricksvattentäkter under kommunens tillsyn.

Skydd av grundvatten och ytvattentäkter
Miljöfarliga ämnen kan skada grundvattnet, vilket kan spridas till sjöar och vattendrag. Kommunen kan öka kunskapen om lokal grundvattentillgång och ta fram planeringsunderlag för vattenförsörjningen. Genom att inrätta skyddsföreskrifter för vattenförekomster kan dricksvattenskyddet stärkas.

Försurning och åtgärder
Försurning påverkar växter och djur och orsakas av ämnen som svaveldioxid, kväveoxider och ammoniak från trafik, värmetillverkning, elkraftverk, industrier och jordbruk. Kommunen kan minska utsläppen av kväveoxider genom planering och utbyggnad av kommunala transportsystem samt producera miljövänligare värme genom lämpligt bränsleval och teknikutveckling.

Övergödning och åtgärder
Övergödning orsakas av höga halter av kväve och fosfor från jordbruk och avloppsanläggningar. Kommunen kan bedriva prövning och tillsyn av verksamheter med utsläpp av näringsämnen, minska utsläpp från transporter, uppvärmning och energianvändning, samt förbättra dagvattenhanteringen. Regelbunden miljötillsyn och riktade insatser är också viktiga.

Hav i balans och levande kust och skärgård
I målområdet Friskt vatten ingår även "Hav i balans och levande kust och skärgård". Även om Kiruna inte ligger nära havet påverkar kommunen ändå denna miljö indirekt, eftersom vattnet från Kiruna till slut når

havet.

3.3.3 Mål, indikatorer och ansvar Friskt vatten

Fokusområde: Friskt vatten			
Mål	**Ansvarig**	**Tidsperiod**	**Indikator**
Senast år 2027 ska ansökningshandlingar gällande beslut om skyddsföreskrifter för Kiruna vattentäkt och Vittangi vattentäkt vara överlämnade till Länsstyrelsen för beslutsfattning	Tekniska Verken i Kiruna AB	2025–2027	Antal vattentäkter
Senast år 2030 ska ansökningshandlingar gällande beslut om skyddsföreskrifter för samtliga kommunala vattentäkter som i dagsläget inte har några skyddsföreskrifter vara överlämnade till Länsstyrelsen för beslutsfattning	Tekniska Verken i Kiruna AB	2025–2030	Antal vattentäkter
Senast år 2026 genomföra en informationskampanj som riktar sig till verksamheter på våra industriområden i tätorten, som har utsläpp till spillvattennätet	Tekniska Verken i Kiruna AB samt Miljö- och byggnadsförvaltningen	2025–2026	Antal verksamheter som kontaktats.
Senast år 2026 påbörja tillsynskampanj av verksamheter på våra industriområden i tätorten, som har utsläpp till spillvattennätet	Miljö- och byggnadsförvaltningen	2025–2026	Antal verksamheter som fått fysisk tillsyn
Färdigställa handlingsplanen för Luossajoki	Kommunledningsförvaltningen	2025–2027	Handlingsplan fastställd
Kommunkoncernen ska arbeta förvaltningsövergripande med ”Åtgärdsprogram för vatten 2022 – 2027” i frågor rörande översikts- och detaljplanering, VA-plan samt miljötillsyn	Tekniska Verken i Kiruna AB och samtliga kommunala förvaltningar som arbetar med fysisk planering och tillsyn	2025–2027	Planer och program där dessa frågor beaktats
Utföra miljötillsyn med fokus på utsläppsvillkor vid de avloppsreningsverk som omfattas av anmälnings- eller tillståndsplikt	Miljö- och byggnadsförvaltningen	2025–2027	Andel % av anläggningar som fått tillsyn enligt beslutad intervall

3.4 Giftfri miljö

3.4.1 Vision

I Kiruna kommunkoncern ska vi öka kunskapen om de miljögifter som finns omkring oss och vi ska verka för att minska dessa i de kommunala verksamheterna och i vår närmiljö.

Giftfri miljö bidrar till följande globala mål:

Giftfri miljö bidrar till följande svenska miljökvalitetsmål:

- Giftfri miljö
- Grundvatten av god kvalitet

3.4.2 Bakgrund till fokusområde

Minskning av kemikalier och miljöföroreningar
De flesta människor exponeras dagligen för låga nivåer av olika kemikalier, metaller och miljöföroreningar genom produkter, miljön, dricksvatten, mat, markföroreningar och bekämpningsmedel. För att skydda människors hälsa och naturen behöver användningen och spridningen av dessa ämnen minska.

Kommunens insatser för en giftfri miljö
Kommuner kan bidra till att minska antalet gifter i miljön genom att ta fram en kemikaliehandlingsplan för hela kommunkoncernen. Detta hjälper kommunens verksamheter att prioritera och genomföra viktiga insatser för en giftfri vardag och miljö. Särskilt viktigt är det att skydda barn från farliga kemikalier, då de är extra känsliga.

Miljökrav och kemikaliehantering
Kommunen kan ställa miljökrav vid inköp och upphandling för att välja produkter med mer miljövänliga ämnen. Genom att inventera den kommunala kemikalieanvändningen och byta ut de farligaste kemikalierna kan kommunen bidra till en giftfri miljö. Utbildning och information om säker kemikaliehantering är också viktiga åtgärder.

Tillsyn och kommunikation
Kommunen kan bedriva tillsynsprojekt om kemikalier och delta i nationella tillsynsprojekt. Genom kommunikation kan man nå ut till anställda, verksamhetsutövare, företag och medborgare för att informera om kemikalier, risker och säker hantering.

Nybyggnation och farliga kemikalier
Vid nybyggnationer kan farliga kemikalier undvikas genom att kommunen ställer miljökrav på utföraren. Kommunen kan också arbeta aktivt med tillsyn av förorenade områden för att minska utsläpp av farliga ämnen till miljön.

3.4.3 Mål, indikatorer och ansvar Giftfri miljö

Fokusområde: Giftfri miljö			
Mål	**Ansvarig**	**Tidsperiod**	**Indikator**
Upprätta en för koncernen gemensam kemikaliehandlingsplan	Kommunledningsförvaltningen	2025–2027	Beslutad/Ej beslutad vid periodens slut
Särskilt farliga kemikalier som används inom verksamheten ska ha ersatts eller fasats ut	Samtliga förvaltningar och kommunala bolag	2025–2030	Årlig uppföljning på förvaltnings- samt bolagsnivå
SRY-utbilda minst 90% av alla lokalvårdare som är anställda av Kirunabostäder AB	Kirunabostäder AB	2027	Andel % som utbildas
50% av personal vid kommunens förskolor har genomgått utbildningen ”Kemikalier- i förskolan” eller motsvarande	Kultur- och utbildningsförvaltningen	2027	Andel % av kommunala förskolor där minst 50% av personalen deltagit
Låg- och mellanstadieskolor i kommunal regi ska årligen delta i ”Skräpplockardagarna” som anordnas av Håll Sverige Rent, eller motsvarande	Kultur- och utbildningsförvaltningen	2027	Andel årskurser som deltagit
Kartlägga förorenade områden med klassning MIFO 1-4	Miljö- och byggnadsförvaltningen	2027	Utfört/ej utfört vid periodens slut
Ta fram lokala kostråd för fisk från stadsnära fiskevatten	Miljö- och byggnadsförvaltningen	2027	Utfört/ej utfört vid periodens slut
Genomför riktad tillsyn mot second hand-branschen för att fasa ut giftiga ämnen	Miljö- och byggnadsförvaltningen	2027	Antal verksamheter som fått tillsyn

3.5 God bebyggd miljö

3.5.1 Vision

Kiruna kommunkoncern ska verka för att skapa en hållbar bebyggd miljö som bidrar till en förbättrad folkhälsa, i både tätorten och på landsbygden.

God bebyggd miljö bidrar till följande globala mål:

God bebyggd miljö bidrar till följande svenska miljökvalitetsmål:

- Frisk luft
- Giftfri miljö
- Skyddande ozonskikt
- Säker strålmiljö
- God bebyggd miljö

3.5.2 Bakgrund till fokusområde

Skapande av en god bebyggd miljö i Kiruna
Kiruna har en unik möjlighet att skapa en hälsosam och hållbar bebyggd miljö genom stadsomvandlingen. En god bebyggd miljö ska bidra till en positiv regional och global miljö, bevara natur- och kulturvärden, och främja långsiktig hushållning med resurser. Hur vi bor och lever påverkar miljön, till exempel genom uppvärmning, resor och avfallshantering. Kommunen kan samverka vid rivningsarbeten för att säkerställa korrekt hantering av farligt avfall och kontrollera illegala transporter. Vid beslut om rivningslov kan kommunen samverka med den nämnd som har tillsyn enligt plan- och bygglagen och den som ansvarar för tillsynen enligt miljöbalken för att säkerställa att farligt avfall omhändertas korrekt.

Hållbara bosättningsstrukturer
Vi behöver utveckla långsiktigt hållbara bosättningsstrukturer för nya byggnader, anläggningar och företag, samtidigt som vi använder och omvandlar befintliga områden hållbart. Byggnader ska vara energieffektiva, konstrueras av förnybara material och avfall ska minimeras. Vägar och bostäder bör planeras med hänsyn till miljöpåverkan, och hållbara transportsätt som kollektivtrafik, cykling och gång bör främjas. Inomhusmiljön ska främja hälsa och välbefinnande, och kulturarvet ska skyddas. Grönområden bör bevaras för rekreation och naturupplevelser nära hemmen.

Transport och infrastruktur
Bilen är det dominerande transportmedlet, även för korta sträckor. En god cykelinfrastruktur och kollektivtrafik är viktiga för en hållbar bebyggd miljö. Kommunen kan stärka den strategiska och fysiska planeringen för att uppnå en helhetssyn på en god bebyggd miljö. Nyckeln i ett hållbart transportsystem är en attraktiv och välfungerande kollektivtrafik. Kommunen kan vid översiktsplaneringen ta fram riktlinjer för trafikplanering och arbeta med prioriterade kollektivtrafikstråk, i syfte att gynna så många människor som möjligt.

Hantering av miljökonflikter
I tätorter uppstår konflikter såsom luftföroreningar, buller och riskfrågor. Attraktiva, tätortsnära naturområden är viktiga för folkhälsan och en god livsmiljö. Kommunen kan utveckla parker och grönområden för att säkerställa ekosystemtjänster, såsom rening av luft, temperaturreglering och dagvattenhantering. Vid planering av offentliga miljöer kan kommunen säkerställa tillgång till skuggiga platser, särskilt på skolgårdar och förskolor, eftersom barn är särskilt känsliga mot den skadliga UV-strålningen.

Cirkulär ekonomi och energianvändning

Inom byggsektorn krävs ökad återanvändning och återvinning av material. Kommunen kan ställa miljökrav vid upphandling av byggprojekt och arbeta med energitillsyn. Samverkan med energi- och klimatrådgivare samt inventering av kommunala fastigheters energiförbrukning är viktiga åtgärder. Kommunen kan också arbeta med information om energianvändning och genomföra energitillsyn i sin myndighetsutövning.

Luftkvalitet och radon
Frisk luft är avgörande för en god bebyggd miljö. Luftföroreningar från industrier, fordon och vedeldning påverkar hälsan negativt. Kommunen kan sprida kunskap om vedeldningens påverkan och införa områdesbestämmelser. Radon utgör också en hälsorisk, och kommunen kan öka radonmätningar och medvetenheten om radon och dess påverkan genom riktade informationskampanjer samt bedriva effektiv tillsyn.

Skydd av ozonskiktet
Ozonnedbrytande ämnen försämrar ozonskiktet, vilket ökar skadlig UV-strålning. Till exempel, så bryter klorerade ämnen som finns i bland annat kylskåp, anläggningar för luftkonditionering och skumplast ner ozonskiktet om det släpps ut i atmosfären. Här kan kommunen arbeta aktivt med tillsyn.

3.5.3 Mål, indikatorer och ansvar God bebyggd miljö

Fokusområde: God bebyggd miljö			
Mål	**Ansvarig**	**Tidsperiod**	**Indikator**
Vid anläggande av nya kvarter ska grönområden prioriteras – inte komma i det sista skedet	Kommunledningsförvaltningen	2025–2030	Antal slutbesked med färdigställda grönområden
Luftkvaliteten i Kiruna tätort ska inte försämras	Kommunala bolag och samtliga förvaltningar Miljö- och byggnadsförvaltningen ansvarar för luftmätning i centralorten	2025–2027	Mätvärden i centralorten
Ta fram en gemensam policy för vedeldning inom tätbebyggt område för hela Kiruna Kommun	Miljö- och byggnadsförvaltningen	2025–2027	Beslut fattat i kommunfullmäktige
Tillsyn avseende inomhusluft (OVK) ska stärkas	Miljö- och byggnadsförvaltningen	2025–2027	Antal tillsynstillfällen utifrån tillsynsplan
Se över kommunalt ägda fastigheter avseende möjligheter till skydd från UV-strålning (inkl. bostäder, skolor, förskolor och boenden)	Kirunabostäder AB	2025–2027	Andel % av fastigheter som fått en översyn
Genomföra informationskampanj om skyldigheten till årsrapportering och läckagekontroll för köldmediaanläggningar	Miljö- och byggnadsförvaltningen	2025–2027	Genomförd kampanj
Arbeta med uppföljande tillsyn av verksamheter som inte uppfyller lagkraven för köldmediaanläggningar	Miljö- och byggnadsförvaltningen	2025–2027	Andel % uppföljningar av de som ej följt lagkraven
Vid översikts- och detaljplanering ska kollektivtrafik samt gång- och cykeltrafik främjas	Kommunledningsförvaltningen	2025–2027	Planer som antagits där dessa aspekter finns med

4 Uppföljning, kommunikation, utvärdering och revidering

Uppföljningen av de lokala miljömålen kommer ske vid periodens slut. I dagsläget ansvarar Miljö- och byggnämnden för uppföljningen. Uppföljningen presenteras muntligt och digitalt av ansvarig nämnd. Vid periodens slut kommer miljömålen att utvärderas och revideras och anpassas efter den kommunala verksamheten. En omorganisation av det strategiska hållbarhetsarbetet inom kommunkoncernen har påbörjats, och det kommer fortsatt att ledas av Kommunledningsförvaltningen, som kommer att ha ansvaret för utvärdering och revidering av programmet vid periodens slut.

4.1 Fortsatt arbete

Efter att miljömålsprogrammet för år 2025–2027 har fastställts kommer arbetet med att implementera och genomföra åtgärder för att målen ska nås att påbörjas. En viktig framgångsfaktor för ett lyckat miljömålsarbete är att den interna kommunikationen är effektiv och tydlig. För att vi ska kunna börja arbeta mot målen krävs att budskapet lyfts fram till ansvarig nämnd, därför har även en kommunikationsplan tagits fram för att nå relevanta målgrupper och har lags som bilaga till detta program.

Fortsatt arbete	
Implementera och genomföra	Efter beslut i kommunfullmäktige så integreras mål och åtgärder i det ordinarie systemet för verksamhetsstyrning. Riktlinjer, rutiner och checklistor och policys som kan bidra till att nå målen behöver tas fram av respektive del av organisationen. Utgångspunkten i verksamhetsplaneringen ska vara de beslutade visionerna. Här kan man nyttja möjligheterna att använda extern medfinansiering för att möjliggöra genomförandet.
Följa upp	Genomförandet av åtgärder följs upp inom ramen för det ordinarie systemet för verksamhetsuppföljning. Med hjälp av de indikatorer som förutbestämts bedöms om åtgärderna har gett de resultat som förväntats. Resultatet av uppföljningen visas för ledningen och de berörda verksamheterna.
Kommunicera	En kommunikationsplan har tagits fram och den klargör hur, när och med vem och genom vilka kanaler det kommunala miljö- och hållbarhetsarbetet ska kommuniceras. Riktade kommunikationsinsatser kan göras för att skapa en beteendepåverkan som genererar i att målen kan nås.